

מראי מקומות- חולין נ"ו

- (א) **הכתה חולדה על ראשה מקום שעושה אותה טרפה- ע' ברש"ש, שהק' דהא מבואר בגמ' דשי' רב הוא דבדיקה מהני להכשירו בכה"ג, ולמה אמרי' דהוי טרפה. ואם תאמר דכוונתו דטרפה עד שתבדק, א"כ ק' מסיפא דמתני', דדרסה וטרפה בכותל וכו' דקתני כשרה, ומבואר בגמ' דזהו רק ע"י בדיקה, וא"כ מ"ש רישא דנקט לשון טרפה, ומ"ש סיפא דנקט לשון כשרה, הרי בשניהם הדין הוא דטרפה עד בדיקה, וע"י בדיקה יכולין להתכשר. עוד הק' על מש"כ רש"י דהחי' דציוור של הוכתה חולדה הוא דלא תימא תיטרף בנשבר העצם בלא נקיבת קרום, כדאמרי' לענין עוף של מים, ולמה צריך לזה, הרי הי' שייך לומר חי' בפשיטות טפי, דקמ"ל דטרפה עד שתיבדק, משא"כ בבהמה דלא חיישינן ולא צריך בדיקה, כמו שכ' הרמ"א בס"ל. וע' מש"כ ליישב קו' ב', ובקו' א' נשאר בצ"ע. וע' בשאגת ארי' (ס"ד) דכ' לחדש דבדיקה דדין הכתה חולדה הוא דין דרבנן, אבל מדאורייתא אי"צ בדיקה, וא"כ י"ל דתנא דמתני' דין דאורייתא נקט.**
- (ב) **הכתה חולדה על ראשה מקום שאין עושים אותה טרפה- העיר המלאכת שלמה, למה צריך לשנות כן, הרי כבר נשנה ברישא דהוי טרפה אם הכתה על ראשה במקום שעושים אותה טרפה. ותי' א) דאגב בבות אחרות דמתני' קתני, (ב) האי סיפא בא לגלות על הרישא, דמיירי בנקיבת קרום דוקא, ולא תימא דעוף שחיותו מועט סגי בשבירת עצם בלא נקיבת קרום, קמ"ל דצריך נקיבת קרום דוקא, ואע"ג דגם רמז דין זה בלשון הרישא, מ"מ חזר כאן ורמזו ביתורא דסיפא. (ג) כסיפא גופא אי' חידוש, דהיינו מה דאמר לוי דכל טרפות של בהמה אי' כנגדן בעוף, אלא שיש עוד טרפות בעוף של מים או אווזים. והיינו דקתני הכתה על מקום שאין עושים אותה טרפה, דהיינו לגבי עופות היבשה בשבירת עצם, דזה אינו עושה אותה טרפה, אבל בעוף המים גם זה הוי מקום שנעשה טרפה, ולכן אם הכתה חולדה על ראשה במקום שנשברה עצם שפיר נטרפה.**
- (ג) **נפלה לאור ונחמרו בני מעי'- ויש לעי', מהו הדין בבהמה שנפלה לאור, האם גם בבהמה אמרי' דהוי טרפה או לא. וע' ברא"ש (סי' מ"ז) שהביא שי"מ שטרפיות דנחמרו מעי' אינו נוהג אלא בעוף ולא בבהמה, לפי שעור הבהמה קשה ומגין. ומה שלא מנה לוי טריפות זה בין הטרפיות יתירות שיש לעוף על בהמה, היינו משום שלא מנה אלא טרפות דשייך בעוף ובבהמה. אבל טריפות דנפילת אש, לא שייך בבהמה לפי שהעור ועובי הצלעות והבשר מגין עליה, וגם בני מעיה קשים ליחמר. וכ' דגם הרמב"ם התיר בהמה שנפלה לאור. אולם הביא מהבעל העיטור דכ' דאף שאין חוששין לטרפות זו בבהמה, ואין צריכין לבדוק אם נחמרו מעיה, אף אם נפל לאור, מ"מ אם ודאי נחמרה, גם בהמה נטרפה בכך, וכ' הרא"ש ע"ז דאין אלו אלא דברי נביאות.**
- (ד) **אי איתא דאינקיב עילאה, תתאה אגב רוככי' מיפקע פקע- הק' הרש"ש, למ"ד דהק' עד מתי אתה מכלה ממון ישראל, למה אינו חושש כאן ג"כ, למ"ד עד דמנקיב תתאה, הרי אולי לא הי' התתאה נקוב, ואגב רוככי' מיפקע פקע, ועי"ז נטרפה. וכ' דצ"ל דס"ל דאף דסברא זו דעד דאינקיב תתאה הוא דוקא בבהמה, אבל בעוף הוי טרפה אפי' אם רק אינקיב עילאה, וע"ש מה שהק' ע"ז. ובהערות להגרי"ש אי' דאה"נ, יהי' חסרון בממון ישראל עי"ז, אבל מ"מ צריכין לעשות בדיקה זו לברר שאינה טרפה.**
- (ה) **נבלות, והא שחוטה היא- הק' תוס', הא שמעי' לי' לר' יהודה דס"ל דשחיטת העוף אינה מטהרת טריפתה מטומאתה, וא"כ מה הק' דהא שחוטה היא. וע' בנאות יעקב (סי' כ"ג, אות ב' ואילך), דכ' דמה דס"ל לר"י דשחיטת העוף אינו מטהרת מידי נבלה, אי"ז משום דאינה שחיטה כלל, אלא דדין הוא בטריפת עוף, דמטמאה כמו נבלה, אבל באמת אינה נבלה, אלא טרפה. ושוב הק' בסוף דבריו מקו' תוס' כאן, דהק' תוס' על קו' הגמ', דלפי ר"י שפיר הוי נבלה, ולפי הנאות**

רש"י כשהכניסן לתוכו היפך עליונו לתחתיתו, וכו'. ואם נימא דמתני' מיירי בדלא החזירן, א"כ ר' יוחנן דאתי למימר לן דין חדש דהיפך טרפה, הול"ל דהחזירן והיפך בהן טריפה. ומדלא הזכיר הא דהחזירן, משמע דר' יוחנן מפרש דמה דקתני במתני' יצאו מעי', היינו דפעם אחת יצאו מעי', אבל עכשיו הוחזרו, וע"ז אמר ר' יוחנן ל"ש דכשרין כשהוחזרו אלא היכא שלא היפך בהן, אבל היפך בהן טרפה. ולא הוצרך ר' יוחנן להזכיר לשון חזרה בלשוננו, לפי שקאי על המשנה, והמשנה מיירי בהוחזרו. אבל דייק מדברי הרמב"ם דלא ס"ל כן, שהרי כ' (שחיטה ו', ט"ו) "בני מעיים שיצאו לחוץ ולא נקבו, מותרת, ואם נתהפכו, אע"פ שלא ניקבו טרפה, שא"א שיוחזרו כמות שהיו אחר שנתפכו, ואינה חי". וכ' העויו"ט דמבואר מדבריו דאם לא נתהפכו כשרין אע"פ שלא הוחזרו, ומפרש מתני' יצאו בני מעי' כשרין בלא הוחזרו כלל, כל זמן שלא היפך בהן כשרין, מפני שאפשר שיוחזרו, אבל היפך בהן, שוב א"א שיוחזרו, וממילא הוי טרפה בכה"ג.

יעקב לק"מ, שהרי אף ר"י לא ס"ל דנבלה היא. אלא דכ' דיש ליישב דאף תוס' ס"ל כוותי', ומה דהק' דלפי ר"י יכול ליקרות נבלה, היינו משום דעיקר החילוק בין נבלה וטרפה הוא לענין טומאה, וא"כ, אפי' אם באמת אינה נבלה, מ"מ שפיר שייך לקרותו נבלה, ושפיר הק' תוס' דלר"י יכול לקרותו נבלה.

(ו) **כיון שהוריקה כבר כנגד בני מעיים, בידוע שנפלה לאור ונחמרו בני מעיים, וטרפה - ע' ברא"ש (סי' מ"ט) שכ' דמה דטרפינן בשינוי מראה של בני מעיים, היינו דוקא היכא דידעי' שנפל לאור, אבל היכא דלא ידעינן שנפל לאור, וחזינן שנשתנו בני מעיים, לא תלינן בנפילת האור, דמילתא דלא שכיחא, אלא תלינן בשינוי הטבעים. וכ' דלא גרסי' "בידוע שנפלה לאור", דמיירי דבאמת הי' ידוע שנפלה לאור. אבל הביא שיש מוגים ע"פ הרי"ף לגרוס בידוע וכו'. אולם כ' דאפי' לפי גירסא זו יש לפרש דהי' ידוע לנו שנפל לאור בלאו הכי, וכוונת הגמ' דידוע דכיון שנפלה לאור, נחמרה מעי'.**

(ז) **שיעור ירוקתן כשיעור נקובתן - ע' ברא"ש (סי' מ"ט) דכ' להסתפק אי לגמרי בעינן שיעור נקיבתה, דהיינו עד שתעבור ההורקה עד חלל הלב, ובקרבן עד שתעבור הקרקבן והכיס, או דלמא כולי האי לא בעינן, דכיון דשלטה בה מכוות האש ונהפך לירקון, ודאי יעבור עד בית חללו. וע"ש שהביא ראי' לצד שני זה, מהא דאמרי' לענין כבוד שהוריקה כנגד בני מעיים, בידוע שנפלה לאור ונחמרו בני מעי', וסתמא דמילתא מיירי שהבני מעיים לפנינו ורואים אנו אותם שלא הוריקו, ומ"מ אמרי' דודאי סוף בני מעיים להאדים. ואם אמרי' כן בב' אברים שונים, כש"כ לענין ספק זה, באבר א', דודאי אמרי' דכיון דשלטה בה מכוות האש ונהפך לירקון, ודאי יעבור עד בית חללו.**

(ח) **ואלו כשרות יצאו בני מעי' - ע' בעונג יו"ט (יו"ד ע"ד) שכ' דמשמע דאפי' אם לא הוחזרו עדיין הבני מעיים, מ"מ שחיטתן מהני, וכ"כ הדברי חמודות. אולם כ' דמדברי רש"י לא משמע כן, דבד"ה היפך בהן, כ'**